

Україна – газодefіцитна країна. Економіка України має низький рівень самозабезпечення енергетичними ресурсами при реальній довгостроковій перспективі збільшення цін на енергоносії. Найбільш актуальною для металургії України є проблема тепло і енергозбереження. Збереження і підвищення конкурентоспроможності української металургії можливе тільки за умови розповсюдження ресурсо- і енергозберігаючих технологій.

Енерговитратність виробництва української сталі на 20-25 % вище загальносвітового. Майже половина металургійного виробництва в Україні сьогодні працює, використовуючи енерговитратну мартенівську технологію виплавки сталі. Очевидним рішенням є перехід на конвертерний спосіб плавки і безперервне литво слябів. Враховуючи необхідність великих капітальних вкладень на реалізацію цих рішень і високий рівень відробітку технології мартенівського виробництва на заводах України, перехід на сучасні технології можна здійснити поступово з використанням ефективних технічних рішень (піч-ківш, безперервне литво сталі, електрометалургійні міні-заводи і ін.).

Висновки. Способи виготовлення металопродукції навіть в довгостроковій перспективі не зазнають докорінних змін. Екологічні проблеми загострюватимуться. До першочергових завдань, які повинні вирішуватися на шляху розвитку гірничо-металургійної галузі, відносяться істотне зменшення витрат коксу і використання природного газу в доменному виробництві, виведення з експлуатації застарілих мартенівських печей, розширення електросталеплавильного виробництва і безперервного розливання сталі, впровадження всіх можливих заходів, щодо теплосбереження і економії енергії у прокатному виробництві.

Перелік посилань

1. С. Грищенко. Українська металургія-2008: успішний старт, криза та її уроки // Дзеркало тижня. – 2009. – №9.
2. Г. Резник. Кто не успел – тот опоздал // Дзеркало тижня. – 2008. – №41. В. Точилін та ін. Енергетичний поштовх до модернізації металургії // Дзеркало тижня. – 2006. – №3.
3. С. Удовік. Чи безперспективна металургія // Дзеркало тижня. – 2003. – №25.
4. В. Козаченко. Чи потрібне українській економіці «сталеве зозулення» і що з ним робити? // Дзеркало тижня. – 2007. – №34.
5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Державний комітет статистики України).

Змієнко М.О.

аспірант, асистент НТУУ «КПІ»

Клімнік О.О.

студент ФММ, НТУУ «КПІ»

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

*В даній роботі висвітлені основні вугільної галузі, можливі шляхи
напрями та проблеми розвитку подолання цих проблем,*

проаналізовані статистичні дані. На основі проведеного дослідження визначені пріоритетні напрями розвитку з наведеними прикладами.

This article highlights the main trends and problems of the coal industry, possible ways to overcome these problems, analyzed the statistics. Based on the study identified priority areas of development to these examples.

Ключові слова: вугільна промисловість, енергоносії, обсяги видобутку вугілля, продуктивність праці.

Вступ. Актуальність дослідженої теми базується на світовій тенденції до подорожчання енергоресурсів. Вітчизняна вугільна промисловість стає пріоритетною для розвитку економіки нашої держави. Вона являється однією з найстаріших галузей промисловості в Україні. Після розпаду колишнього СРСР в економіці України відбулися кардинальні зміни, які негативно вплинули на розвиток всіх галузей, в тому числі і на вугільнодобувну. Суттєво скоротився бюджет на фінансування підприємств, шахт, які потребували технічного переоснащення обладнання. Близько 96 % шахт й досі працюють без реконструкції за останні 20 років [1].

Нині вугільнодобувна галузь України за всіма економічними, технічними та фінансовими показниками знаходиться у кризовому стані. Про це свідчать низький рівень видобутку вугілля, фізичний та моральний знос основних фондів, високий рівень травматизму на шахтах. Вугільна галузь також є проблематичною в плані екологічної небезпеки для атмосфери, земельних та водних ресурсів, флори та фауни.

Вивченню питання відродження та розвитку вугільної промисловості присвячені праці багатьох вітчизняних вчених, а саме: О. Амоша, М. Кібкало, Л. Стариченко, А. Булат, В. Мельник, А. Кабанов та ін.

Постановка задачі. Метою дослідження є визначення проблем та перспектив розвитку вугільнодобувної галузі, аналіз наведених статистичних даних для визначення напрямів цього розвитку.

При написанні даної роботи було використано наступні методи: системного підходу, дослідження, аналізу, порівняння, систематизації та узагальнення.

Результати дослідження. Так як вугільна галузь є найважливішою в паливно-енергетичному комплексі України, то саме вона потребує змін в першу чергу.

Падіння видобутку вугілля є дуже великою проблемою для вітчизняного ринку споживачів, адже воно є частковою альтернативою імпортом енергоносіям, ціни на які постійно зростають.

За даними Мінвуглепрому порівняно з 1990 роком у 2000 році обсяги видобутку вугілля значною мірою скоротилися. В 1991 році загальний обсяг видобутку становив близько 135 млн. т. У 2000 році – 81,05 млн. т. За січень-червень 2009 року видобуто 35962,6 тис. тонн вугілля, що на 4901,1 тис. тонн (на 15,8%) перевищує плановий показник і на 3613,0 тис. тонн (на 9,1%) –

менше показника за аналогічний період 2008 року [2].

Вартість товарної вугільної продукції підприємств Мінвуглепрому у травні 2009 р. склала 922,4 млн. грн., що на 177,7 млн. грн. (16,2%) менше за аналогічний показник травня 2008 року.

Протягом січня-травня 2009 р. підприємствами Мінвуглепрому загалом відвантажено споживачам 10678,1 тис. тонн, що на 2066,6 тис. тонн менше показника аналогічного періоду 2008 року [3].

Україна завжди була в десятці найбільших світових експортерів вугільної продукції. Проте, в останній рік експорт вугілля не здійснювався та навіть не планувався.

Найбільші родовища вугілля в Україні знаходяться в Донецькій області, шахти якої забезпечують видобуток вугілля більше, ніж на 50% від видобутку по Україні в цілому. Але саме шахтобудівельний комплекс Донбасу потребує повної реконструкції, що неможливо без значного вливання як державних коштів, так і іноземних капіталовкладень.

За даними прес-служби Мінвуглепрому на засіданні профспілки працівників вугільної промисловості, де розглядалися актуальні проблеми галузі, Міністр вугільної промисловості Ю. Яценко наголосив, що за оцінкою незалежних експертів та спеціалістів сучасний стан справ у вугільній промисловості є незадовільним, про що свідчило зменшення видобутку вугілля, випуску товарної продукції, значне погіршення гірничо-технічної бази вуглевидобутку, зниження продуктивності праці на підземних роботах. Ці тенденції збереглися і на початок 2010 року [4].

Для підвищення ефективності функціонування вугільної галузі міністерство розробило комплекс заходів, які включають: розбудову внутрішнього ринку вугілля, удосконалення нормативно-правової бази, удосконалення системи управління галуззю та оптимізацію ціноутворення.

Через загострення світової економічної кризи існує велика загроза вичерпання запасів родовищ вугілля на території України.

Важливим є той факт, що умови видобутку вкрай важкі, а використання запасів – нераціональне. Необхідна оптимізація балансових та промислових запасів вугілля, так як без зміння умов видобутку вугілля та його використання, запасів вистачить лише на 90 років (табл. 1) [5].

Таблиця 1

Стан запасів корисних копалин діючих шахт України

Компанії, ДП, шахти	Запаси вугілля, тис. тонн (всього)					
	Залишок балансових запасів на 01.01.09		Промислові запаси			
	Всього	в т. ч. розвідані запаси	Всього	Розкриті		
				разом	підготовлені	
			разом		готові до виймки	
Україна, разом	9128544	5187645	6807378	1814351	185416	56594

коксівне	4053587	2569286	3142684	891625	87347	25097
енергетичне	5074857	2618359	3664694	922726	98069	31497
Донецька область	5049203	2842838	3803167	862381	70804	29099
коксівне	2545441	1644756	2007807	538557	42208	15545
енергетичне	2503762	1198082	1795360	323824	28596	13554

Інноваційний розвиток у вугільній галузі є пріоритетним серед всіх напрямів розвитку промисловості. Щодо цього, в першу чергу необхідним є впровадження нового високопродуктивного гірничошахтного обладнання. Для застосування у вугільних шахтах високотехнічного обладнання можна привести як приклад анкерне кріплення, перевагами якого в порівнянні з традиційними видами кріплення є збільшення темпів проведення гірничих виробок, підвищення темпів видобувних робіт.

Отже, за результатами дослідження можна виділити такі основні проблеми розвитку вугільної промисловості України:

- відсутність в достатньому обсязі бюджетного фінансування для функціонування вугільних підприємств;
- відсутність технічного переоснащення шахт;
- низький рівень видобутку вугілля;
- високий рівень травматизму на шахтах;
- високий рівень екологічної небезпеки для навколишнього середовища.

Висновки. Всі вищенаведені та проаналізовані дані свідчать про крайню необхідність державних реформ, щодо вугільної промисловості, залучення інвестицій, орієнтації на впровадження досягнень НТП, інноваційного розвитку, збільшення пільг та заробітної плати шахтарів, належного соціального захисту.

Перелік посилань

1. Качан Є. П. Розміщення продуктивних сил України: Підручник [Текст] / Є.П. Качан; М.О. Ковтонюк та ін.; - К., 2006. -305 с.
2. Державний комітет статистики України – Режим доступу: - <http://ukrstat.gov.ua/>
3. Осауленко О. Г. Статистичний щорічник України 2009. Державний комітет статистики України [Текст] / О. Г. Осауленко; – К.: Консультант, 2009. – 590 с.
4. Міністерство вугільної промисловості України. Проблема галузі: екологія закритих шахт [Електронний ресурс]: - квітень, 2010. – Електрон. дан. – Режим доступу: http://www.mvp.gov.ua/mvp/control/uk/publish/article;jsessionid=36779AAE9A60317D0FA68480FBD63FE6?art_id=80774&cat_id=61332 – Назва з домашньої сторінки Інтернету
5. Когтева О.М, Лисяков В. П. Ефективне впровадження інноваційної технології – анкерного кріплення [Електронний ресурс]: Сучасний стан і проблеми інвестиційного розвитку -2009/ Всеукраїнська науково-практична конференція студентів і молодих вчених. - Донецьк, ДонНТУ – 2009. – Електрон. дан. – Режим доступу: <http://masters.donntu.edu.ua/2009/fem/kogteva/library/tez1.htm> - Назва з домашньої сторінки Інтернету.